

A BEFEJEZETLEN KATEDRÁLIS

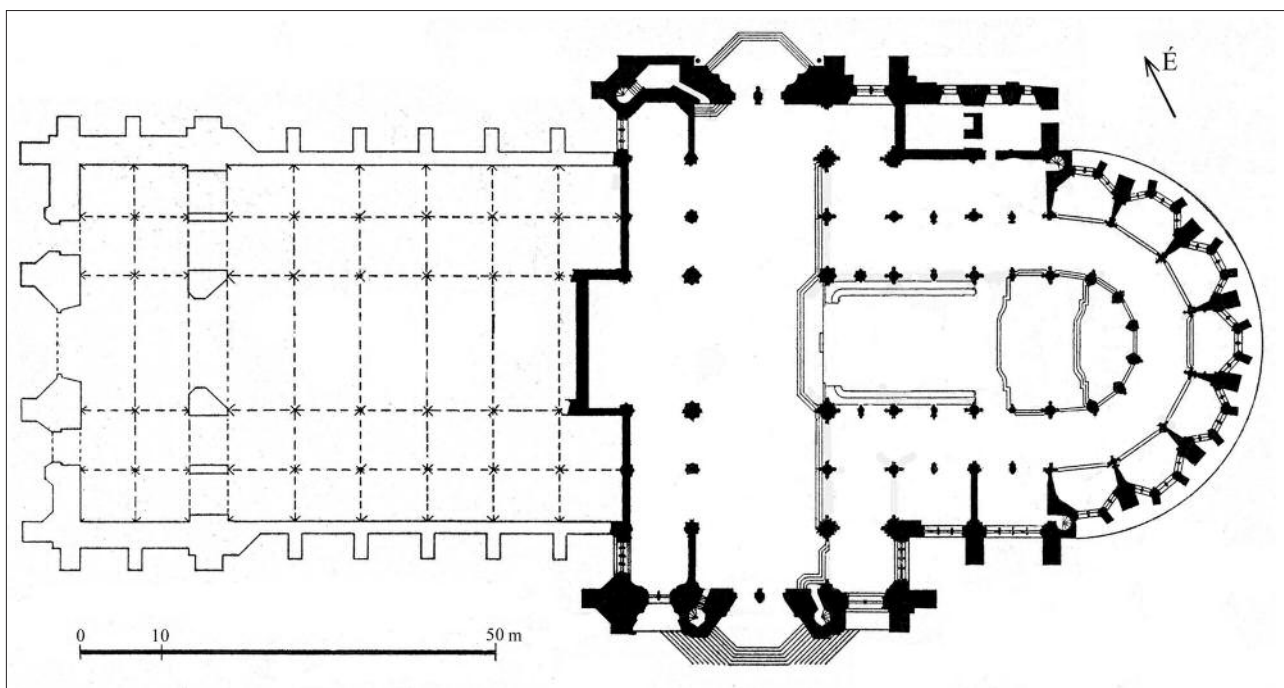
Dr. Krutsay Miklós

Beauvais Párizstól 85 km-re, északra fekvő kisváros. Szt. Péter tiszteletére szentelt, püspöki székesegyházát 1225-ben kezdték építeni, gótikus stílusban. Az építetők és a tervezők hatalmas méretekben gondolkodtak (1. ábra), és a munkát a szentéllyel kezdték (2. ábra). Ennek 46,8 m belmagassága az amiens-i katedrálisét (42,3 m) is meghaladja. Boltozata 1284-ben beomlott, de a belső pillérek számát megnövelve újjáépítették. A kereszthajó a XVI. sz. első feléből származik, és a szentélynél még magasabb (48,5 m). Erre épült rá 1569-ben a hatalmas négyzetes torony, amely 153 m-es magasságával a templomot az akkori világ legmagasabb építményévé tette. A pillérek azonban tartósan nem bírták el a torony súlyát, ezért az négy év múlva összeomlott, és többé nem építették fel. A polgárok – anyagiak hiányában – a főhajó építését sem tudták megkezdeni, így a templom máig is csupán szentélyből és kereszthajóból áll (3. ábra). Bejáratai a kereszthajó két végéből nyílnak. A déli, kettős főkapu szárnyai gazdagon faragottak (4. ábra). Felette hatalmas rózsablak díszel (5. ábra). A szentélyt körüljáró-folyosó és hét tagból álló kápolnakoszorú övezi. A fényt a

XIV.-XVI. századból származó színes üvegablakok bocsátják be (6. ábra). A szentély északi falához építve található a világ legrégebbi (1305), működőképes, mechanikus, harangjátékos órája, amely a hold képeinek változásait is mutatja (7. ábra). Tőle balra egy 1868-ban készült, rendkívül bonyolult szerkezetű, hatalmas asztrológiai óra áll (tervezője: A. L. Vérité, 8. ábra). Ez utóbbinak 90 000 alkatrésze és 52 számlapja van. Tíz szakember négy évig dolgozott rajta. Mutatja a dátumot, a hold fázisait, a nagyobb városok helyi idejét, a szentek ünnepeit, a húsvét napját stb.

Az épület megerősítésére a külső támpilléreket még a középkorban vasrudakkal kötötték össze. Az 1990-es években a kereszthajó beomlásának megelőzésére a belső pillérek közé fából és acélból készült támaszokat szereltek, míg el nem döntenek, hogy mi legyen a végleges megoldás az épület stabilizálására. A felállványozott tér láttán a látogatóban olyan érzés támad, mintha bármely pillanatban a feje omlhatna az épület.

A templom melletti, várszerű, volt püspöki palota ma múzeum (9. ábra). 1420-tól Beauvais püspöke a hírhedt Pierre Cauchon volt, aki VII. Károly francia ki-



1. ábra. A székesegyház alaprajza



2. ábra. A támpillérekkel övezett szentély



4. ábra. A déli kapu



3. ábra. A székesegyház délről



5. ábra. A déli oldalhomlokzat rózsablaka



7. ábra. A középkori óra



6. ábra. A székesegyház belseje



8. ábra. Az asztronómiai óra



9. ábra. A püspöki palota bejárata

1. táblázat. Néhány középkori katedrális egyes méretei				
Helység, név	Főhajó magasság (m)	Főhajó szélesség (m)	Magasság- szélesség arány	Alapterület (1000 m ²)
Beauvais Szt. Péter	48,5 (kereszthajó)	16	3	-
Köln Szt. Péter	43,4	12,5	3,5	7,9
Amiens Notre Dame	42,3	12,1	3,5	7,7
Sevilla Santa Maria	42	15	2,8	11,5
Nantes Szt. Péter és Szt. Pál	38,5	14,1	2,7	-
Reims Notre Dame	38	14,6	2,6	6,6
Chartres Notre Dame	37,5	16,4	2,3	5,2
Párizs Notre Dame	35	12	2,9	5,5
Strassbourg Notre Dame	32	16	2	6
Rouen Notre Dame	28	11,3	1,2	-

rály ellenzékéhez tartozott, és a Franciaország egy részét megszállva tartó angolok pártján állt. A város népe 1429-ben kiűzte őket, ekkor Cauchon Rouenba, az angolok főhadiszállására menekült. Amikor a franciákat lelkesítő és győzelemre vezető Jeanne d'Arc, az „orleansi szűz” a királlyal viszálykodó burgundiak kezébe került, azok eladták az angoloknak. Az utóbbiak kívánságára 1431-ben, a roueni egyházi bíróság, Cauchon elnökletével, eretnokség ürügyével pert indított ellene és kivégeztette. Minthogy Cauchon nem térhetett vissza egyházmegyéjébe, a pápa – az angol király óhajára – 1432-ben lisieux-i püspökké nevezte ki. 1442-ben bekövetkezett halála után az ottani katedrálisban temették el (síremléke elpusztult, de csontjait megtalálták). III. Callixtus pápa 1456-ban felülvizsgálta a pert. Jeanne d'Arc-ot ártatlannak nyilvánította, a püspököt pedig a per elfogult vezetése miatt 1457-ben eretnekként posztumusz kiközösítette. 1920-ban Johannát szentté avatták.

A XII-XIII. században alapított, gótikus katedrálisok hosszú ideig, sokszor nemzedékeken át épültek. (A kölni dóm építése csak 1880-ban fejeződött be.) A vá-

rosok versengtek, hogy templomuk minél hatalmasabb legyen. Az alapterület növelése helyett inkább a magasba törtek (l. az 1. táblázatot). A viszonylag keskeny főhajó felett roppant magasságba emelkedő, az ég felé közelítő boltívek Isten, a város és az építők dicsőségét voltak hivatva hirdetni, mert a funkció nem igényelte ezeket a túlzott méreteket és a velük járó költséget. Beauvais-ban jutottak el odáig, hogy a korabeli technikával a magasságot már nem tudták tovább növelni a beomlás veszélye nélkül. A kísérletért nagy árat fizettek, de a világ gazdagabb lett egy csodálatos torzóval.

Irodalom

Crabbe JP, Mangé C, de Mercey O: L'heure de Vérité. Monelle-Hayot, 2021.

Entz G: A gótika művészete. Corvina Kiadó, Budapest, 1973.

Lübke W, Semrau M: Die Kunst des Mittelalters. P. Neff Verl. Esslingen, 1923.

Szentkirályi Z: Az építészet világtörténete. II. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1980, 146–170.

HIBAJAVÍTÁS

A Magyar Belorvosi Archívum 75(2022) évf. 2-3. számában,
Krutsay Miklós: *Kirándulások Eger környékére* című cikkében,
a 121. oldalon, a bal felső ábra aláírása helyesen:

7. ábra. A feldebrői altemplom